

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

УДК 657

Гергель Марина Михайлівна

**ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПРОЦЕСІВ БАНКІВСЬКОГО
КРЕДИТУВАННЯ**

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»**

Миколаїв-2019

Магістерська робота є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: Кандидат економічних наук, доцент

Верланов Олександр Юрійович

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили

Рецензент: Кандидат економічних наук, доцент

Міцкевич Неоніла Василівна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили університет

Захист відбудеться 22 лютого 2019 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-313.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банки своєю діяльністю активно обслуговують і впливають на всі економічні та соціальні процеси, глибоко проникають практично у всі сфери економіки. Головною проблемою сьогодення є невизначеність зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому працюють банки України, впровадження нових методів конкурентної боротьби вимагають від них адекватних підходів до управління банківською установою, особливо – в частині менеджменту. Якість організації грошових потоків визначає ступінь фінансової рівноваги банку в процесі його діяльності, здійснення операційного процесу, пропозиції власного капіталу та позикових коштів.

Основна суть банківської діяльності полягає в управлінні грошовими потоками та їх перерозподілі між суб'єктами ринку. Аналіз грошових потоків виступає одним з найважливіших етапів управління грошовими потоками банку, результатом якого є визначення основних напрямків та методів забезпечення рівноваги грошових ресурсів, виявлення резервів підвищення ефективності діяльності банку.

Значний внесок у теорію і практику управління грошовими потоками комерційного банку внесли вітчизняні вчені: І. Прокопенко, О. Мороз, О. Васюренко, Н. Валенцева, І. Алексєєв, Ж. Голодов, А. Щетиніна, А. Демківський, Д. Коваленко, О. Вовчак.

Проблемні питання обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування розглядалася такими науковцями, як: О. Усатенко, І. Бєлова, Л. Кіндрацька, О. Сарахман, Н. Литвин, О. Васюренко, О. Кіреєв, та іншими дослідниками. Проте питання удосконалення обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування на сьогодні залишаються злободенними та потребують подальших досліджень.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів організації кредитної діяльності банківських установ, визначення напрямів обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування, а також обґрунтування можливих шляхів їх удосконалення. Відповідно до визначеної мети визначено сукупність основних завдань, спрямованих на її досягнення:

- ознайомитись з методичними аспектами управління грошовими потоками комерційного банку;
- дослідити світовий досвід управління грошовими потоками банків;
- розглянути кредитні операції банків як основний вид їх діяльності на фінансовому ринку;
- ознайомитись з організаційно – економічною характеристикою ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ»;
- проаналізувати показників діяльності банку;
- дослідити організацію обліку банківського кредитування в ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ»;

- розробити рекомендації, щодо удосконалення методики проведення аудиту кредитних операцій;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування;
- обґрунтувати напрями удосконалення інструментів управління кредитним ризиком;
- рекомендувати шляхи вдосконалення банківського кредитування в ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ»

Об’єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» .

Предметом є сукупність теоретичних, методичних, практичних аспектів обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ».

У роботі були використані такі методи дослідження, як: аналіз - для деталізації і розчленування об’єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез - для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів; статистичні та аналітичні розрахунки - для дослідження факторної облікової інформації; порівняння - для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування - для визначення залежностей одних показників від інших; табличний (графічний) - для наочного зображення результатів дослідження; перевірка - для виявлення помилок у досліджуваній інформації; комп’ютерні програми - для відображення більш точної інформації користувачам; економіко-математичні методи - для систематизації та порівняння дослідженої інформації.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації та монографічні видання вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, законодавчі акти, положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО), міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ) та інші нормативно-правові акти, матеріали наукових конференцій і досліджень, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу проблемних організаційно-методичних положень, пов’язаних з удосконаленням обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ».

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 108 сторінках друкованого тексту. Робота містить 18 таблиць, 3 рисунки, _ додатки. Список використаних літературних джерел налічує 70 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ **«Теоретико-методичні засади управління грошовими потоками комерційного банку»** присвячено проблемам управління грошовими потоками банку. Доведено, що комерційні банки відіграють важливу роль в економічних перетвореннях, які відбуваються в нашій країні. Як регулятори грошового обігу і центри акумуляції грошових ресурсів і їх перерозподілу, вони володіють важливими важелями впливу на фінансову, інвестиційну, виробничу і інші сфери економіки, а також на розвиток економічних і суспільних відносин. Сучасний комерційний банк – автономне, економічно самостійне, незалежне комерційне підприємство, яке функціонує за умов державного контролю за його діяльністю з боку органів банківського нагляду. Основу діяльності комерційного банку складають операції, які пов'язані з купівлею і наступним перепродажем фінансових ресурсів з метою одержання прибутку. Як сукупність усіх надходжень і платежів грошових коштів в процесі функціонування банку ці операції можуть бути представлені у вигляді потоків грошових ресурсів, які повинні бути диференційовані залежно від вартості, структури і економічного змісту, а також обмежені за обсягом та строками. Диференціація говорить про спосіб їх класифікації. За даними їх теорії вчених, грошові потоки класифікують залежно від напрямку руху і поділяють на вхідні та вихідні (рис. 1.). Вихідні грошові потоки комерційного банку знаходять своє відображення в активній частині банківського балансу. Саме вони формують його кредитний і інвестиційний портфель.

Доведено, що банківські кредитні операції – це практична реалізація банками кредитних взаємовідносин, спрямованих на ефективне розміщення грошових ресурсів на тимчасовій та платній основі й на умовах, зазначених у кредитній угоді. На відміну від наявних трактувань суті банківських кредитних операцій, в даному визначенні акцентується увага на наступних моментах:

- кредитні операції – це сукупність взаємопов'язаних дій, а не одна дія (видача кредиту, оцінка кредитоспроможності і т.д.);

- банк здійснює кредитні операції з метою отримання прибутку, що відповідає економічній сутності його діяльності. Таке їх сприйняття банківськими працівниками дозволить краще сприймати суть кредитної політики та якісніше проводити оцінку кредитоспроможності позичальника;

- вказано на умови розміщення коштів, що мають відповідати кредитній політиці банку, яка виражається в кредитному договорі.

Саме таке тлумачення, на нашу думку, не дасть підстав ототожнювати кредитні операції банку із кредитною угодою, діяльністю, послугою, оскільки акцентує увагу саме на суттєвих ознаках та особливостях їх здійснення.

Рис. 1. Вхідні та вихідні грошові потоки банку

Актуальність такого дослідження підтверджується, зокрема, ростом обсягів прострочення платежів за наданими кредитами, збільшенням частки негативно класифікованих кредитів, підвищенням відрахувань в резерви під кредитні операції, що в підсумку стало основним чинником збитковості функціонування банків. Тому, в силу значного рівня ризику, яким наділене банківське кредитування, він й досі залишається основним деструктивним елементом, що найбільш негативно впливає на ефективність банківської діяльності. Вищезазначене обумовлює необхідність в ґрунтовному та комплексному дослідженні сутності кредитного ризику та методів управління ним, що дозволить виробити практичні рекомендації щодо зниження його до прийнятного рівня, а відтак і відновити прибуткове функціонування банків та забезпечити ефективність їх діяльності.

Другий розділ «**Особливості обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ»**» присвячено вирішенню питань обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування. Проаналізовано, що на підставі банківської ліцензії банк має право здійснювати такі банківські послуги: залучення вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб; відкриття і ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, зокрема перерахування грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів і зарахування коштів на них; розміщення залучених коштів від свого імені, на своїх умовах і на свій ризик; надання гарантій і поручництв та інших зобов'язань від третіх осіб, що передбачають їх виконання в грошовій формі; придбання або відчуження права вимоги виконання зобов'язань в грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог і прийом платежів (факторинг); лізинг; послуги з відповідального зберігання і надання в оренду сейфів для зберігання коштовностей та документів; випуск, купівля, продаж і обслуговування чеків, векселів і інших оборотних платіжних інструментів; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використання цих карток; надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій; емісія власних цінних паперів; організація купівлі і продажу цінних паперів за дорученням клієнтів; здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг); здійснення інвестицій до статутних фондів та акцій інших юридичних осіб; перевезення валютних цінностей та інкасація грошових коштів; операції за дорученням клієнтів або від свого імені: з інструментами грошового ринку; з інструментами, що базуються на обмінних курсах і відсотках; з фінансовими ф'ючерсами та опціонами; довірче управління засобами і цінними паперами за договорами з юридичними і фізичними особами; депозитарна діяльність зберігання цінних паперів.

Прибутковість банку залежить, насамперед, від оптимальної структури його балансу (активи і пасиви) та від цілеспрямованої роботи банківського персоналу. Важливими умовами забезпечення прибутковості банку оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої процентної маржі, виявлення тенденцій дохідності кредитних операцій, планування мінімальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними та пасивними операціями. Дохідність банківської діяльності залежить також від підтримки ліквідності, управління банківським ризиком та його мінімізації. Аналіз прибутковості банку здійснюється за допомогою таких показників (рис.2.).

Аналіз показників прибутковості банку здійснюють порівняно з планом і в динаміці. Вплив факторів на зміну цих показників розраховують за допомогою способу ланцюгових підстановок.

Двома найважливішими показниками прибутковості банку є показники:

- 1) ROA — прибутковість активів банку;

2) ROE — прибутковість акціонерного капіталу банку.

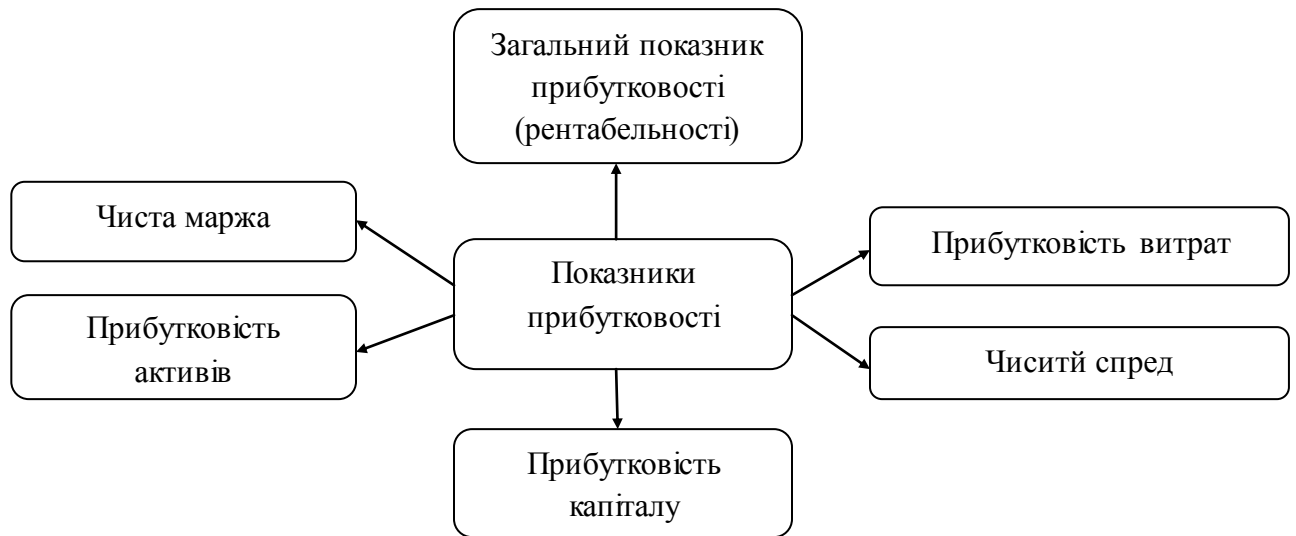

Рис. 2. Основні показники прибутковості діяльності банку

Цей показник може використовуватися як коефіцієнт для оцінки діяльності керівництва банку. Але у зв'язку з тим, що не всі активи дають дохід, деякі банки в процесі аналізу прибутковості своєї діяльності деталізують показник процентної прибутковості активів, для розрахунку якого беруться робочі активи.

Система банківського кредитування являє собою модель, що охоплює основи організації, принципи, об'єкти та методи кредитування, механізми надання та погашення позик, перелік та можливості використання різних форм та видів банківського кредитування, а також систему контролю в процесі кредитування. Система банківського кредитування може мати специфічні властивості в залежності від конкретних макроекономічних умов, якості законодавства, розвитку банківської справи в конкретній країні, інших факторів. Для України характерна така основа побудови системи банківського кредитування:

- Ліберальна: клієнт не зобов'язаний триматися одного певного банку; він сам обирає собі партнера в залежності від якості обслуговування, перспектив розвитку взаємовідносин тощо;
- Договірна: всі питання, що виникають між банком та позичальником в процесі кредитування вирішуються на договірній основі з врахуванням чинного законодавства;
- Комерційна: комерційні банки здійснюють всі свої операції за рахунок власних та залучених коштів з метою отримання прибутку, отже, кожен банк вирішує самостійно питання про надання позички з врахуванням співвідношення ризик-дохідність.

Таким чином, на Україні сформувалась багатоваріантна система кредитування, що передбачає вибір найбільш прийнятної форми проведення кредитної операції з метою найповнішого задоволення потреб суб'єктів кредитних відносин.

У вітчизняній банківській практиці найбільш поширеними методами кредитування фізичних осіб є кредитна лінія, автоматично поновлюваний (револьверний) кредит, контокорент, іпотечний кредит, овердрафт та ломбардний кредит. Відображення стану кредитного портфеля ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКА» в табл. 1.

Таблиця 1

**Стан кредитного портфеля ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»
за 2014-2017 роки.(млн.грн)**

Показники	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Об'єм кредитного портфеля	9467,0	11437,0	14530,0	13824,0
Резерви під кредитні ризики	397,0	375,0	-1647,0	-2828,0
Активи	13176,0	14143,0	21079,0	23239,0
Активи 12 місяців раніше	6892,0	13176,0	14143,0	21079,0
Ліквідні засоби	2938,0	1913,0	3064,0	6470,0
Власний капітал	1557,0	1666,0	1414,0	2082,0
Статутний капітал	1050,0	1223,0	1223,0	1223,0
Засоби банку	1045,0	738,0	964,0	855,0
Загальний об'єм вкладів	9778,0	10832,0	17625,0	18814,0
Депозити фізичних осіб	3287	3848	4416	5476
Депозити фізичних осіб за минулий квартал	3007	3869	4295	4721
Боргові цінні бумаги емітовані банком	118	194	21	0
Субординований борг	438	438	791	-
Чистий прибуток	409	369	90	441
Якість активів	4,19 %	3,28 %	11,25 %	-
Якість фондування	9,76 %	17,75 %	12,6 %	-
Прибутковість	4,07 %	2,7 %	0,51 %	1,99 %
Ліквідність	27,14 %	16,54 %	16,48%	32,9 %
Достатність капіталу	11,82 %	11,78 %	6,71 %	8,96 %
Доля банку на ринку роздрібних депозитів	0,89 %	0,87 %	1,04 %	1,37 %
Абсолютний ріст роздр. портфеля вкладів за квартал	280,02	-20,82	121,05	188,67
Відносний ріст роздр. портфеля вкладів за капітал	9,31 %	-0,54 %	2,82 %	11,01 %

Отже, видно що чистий прибуток банку в нинішньому році збільшився на 351 млн.грн., об'єм кредитного портфеля зменшився на 701 млн.грн., а депозити фізичних осіб збільшилися на 1010 млн.грн, в минулому році вклади на депозити фізичних осіб становили 4416 млн.грн.

Прибутковість кредитної діяльності ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» безпосередньо залежить від того, наскільки чітко визначено основні завдання етапів кредитного процесу і обов'язки працівників, що відповідають за їх виконання.

ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» зацікавлений у довгостроковому взаємовигідному співробітництві з надійними позичальниками. Відповідно до принципів кредитної політики Банку не обмежується кредитуванням певного сектора економіки, а намагається співпрацювати з усіма підприємствами, незалежно від напрямку їх діяльності, завдяки чому диверсифікує кредитний портфель.

Доведено, що система бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю має автоматично або напівавтоматично відстежувати стан кредитної заборгованості та надавати дані для складання фінансової звітності. Під час відкриття кредитних рахунків в облікову систему вводяться спеціальні обов'язкові параметри: вид кредиту, цільове спрямування кредиту, вид забезпечення, дата видачі кредиту, дата повернення, початковий строк розміщення. Пізніше вони можуть бути доповнені кількістю пролонгацій, категорією ризику й шифром неплатежів.

Під час організації обліку кредитних операцій установи банку обов'язково здійснюють оцінку фінансового стану позичальника. Банки враховують такі основні показники його діяльності, як платоспроможність, фінансова стійкість, обсяг реалізації, собівартість продукції, обороти на рахунках, склад і динаміка заборгованостей, прибутки, збитки та рентабельність, а також ринкова позиція позичальника й ефективність управління.

Правильна організація банком процесу обліку кредитних операцій забезпечить ефективну й гнучку систему управління кредитними операціями. Зростає довіра кредиторів і вкладників до банків у результаті підвищення стабільності, стійкості та конкурентоспроможності на світовому ринку банківської системи України, спроможної максимально і якісно задовольнити потреби населення й економіки в кредитах та інших банківських послугах.

У третьому розділі **«Удосконалення обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ»** Запропонована цілісна система удосконалення обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування. Доведено, що усунення суттєвих недоліків у кредитній роботі банків має сприяти аудит. У сучасних умовах аудиторські перевірки мають бути орієнтовані не тільки на підтвердження достовірності бухгалтерської звітності банку, а й на глибокий аналіз його діяльності, вивчення ефективності функціонування, побудову перспективних прогнозів. Практика показує, що своєчасне виявлення аудитором проблем у кредитній роботі і його кваліфіковані рекомендації дозволяють банку не тільки прийняти оперативні

заходи щодо виправлення негативної ситуації, але й істотно підвищити загальний рівень кредитної культури. Необхідність розвитку та вдосконалення підходів, методики внутрішнього аудиту як вагової складової системи внутрішнього контролю банку обумовлена потребами зниження ризиків у банківській діяльності. Опрацювання процедур внутрішнього аудиту спрямоване на розуміння керівництвом та працівниками банку їх необхідності як послуги, яка поки що використовується не повною мірою через неоднозначне тлумачення об'єктів внутрішнього аудиту у банках.

Організація внутрішнього аудиту передбачає його здійснення у певній послідовності, за етапами.

У процесі проведення перевірки організації внутрішнього контролю кредитних операцій в банку запропонований системний підхід до планування і проведення окремих перевірок, схематичне уявлення якого ілюструє рис. 3.1.

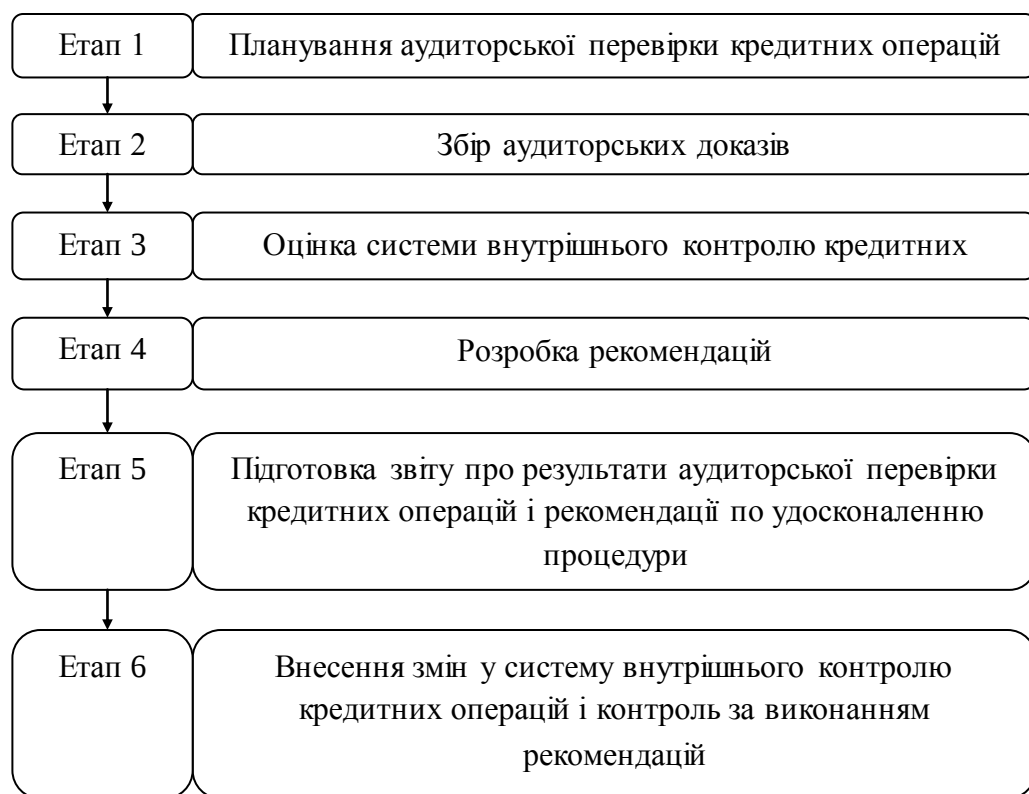

Рис. 3. Етапи аудиторської перевірки стану системи внутрішнього контролю кредитних операцій банку

Доведено, що сьогодні банки виступають основними інститутами від ефективної діяльності яких залежить подальший розвиток економіки, структурна перебудова якої не можлива без розвитку реального сектора, спрямованого на переоснащення діяльності підприємств, підвищення їх фінансових й виробничих показників, покращення якості продукції, збільшення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому

ринках, що дозволить забезпечити ріст ВВП. Однак в ситуації, за якої фактично банківські кредити виступають основним джерелом залучення інвестиційних ресурсів підприємств, досі такі аспекти як трансформація заощаджень в інвестиції, стимулювання розвитку підприємництва, його кредитна підтримка банками та зниження її ризиковості, є досить незначною. Крім того, на сьогодні існуюча модель кредитування не відповідає цілям довгострокового розвитку, оскільки спрямована на споживання та підтримку поточної діяльності підприємств, а не на їх розвиток.

Одним із ключових напрямів оптимізації рівня кредитного ризику виступає робота із проблемними кредитами, основна причина виникнення яких пов'язана із зростанням обсягів кредитних вкладень в неблагонадійні галузі, що спричинило необхідність формування значних обсягів резервів, що негативно вплинуло на фінансовий результат банків.

Кредитний процес є досить специфічним і багатоетапним. На відміну від інших операцій, виконання розпочатої фронт-офісом кредитної операції не обмежується здійсненням реєстрації, перевірки, звірки, обліку та відповідного контролю, воно потребує також спілкування із клієнтом, регулярного моніторингу кредитного ризику шляхом аналізу діяльності позичальника, відображеного у його фінансовій та бухгалтерській звітності в процесі супроводження кредитного проекту. Відтак виникає об'єктивна потреба у створенні, так би мовити, проміжної ланки - мідл-офісу.

Для надання кредитних послуг на фронт-офіс могли б бути покладені такі функції: залучення клієнтів, попередній розгляд кредитного проекту, аналіз кредитоспроможності позичальника й ефективності проектів, визначення ступеня кредитного ризику та формування кредитних пропозицій. Залучення клієнтів окремим структурним підрозділом сприятиме нарощенню обсягів кредитування та відповідно збільшенню доходів.

На зниження ефективності кредитних операцій впливає частина кредитних проектів, які пройшли процедуру розгляду, але з різних причин не були реалізовані (негативні результати аналізу, відхилення кредитним комітетом пропозиції надати позичку тощо). Ретельніший, кваліфікованіший попередній аналіз малоперспективного кредитного проекту фронт-офісом мінімізує вірогідність його подальшого розгляду, що позбавить ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» і його фахівців від невиправданих витрат часу та коштів.

Однією з основних причин виникнення проблемних кредитів є помилки, допущені фахівцями ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» на стан аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників та їх проектів. Тому цілком логічним було б виконання мідл-офісом функції контролю кредитних пропозицій, по даних фронт-офісом. Тобто мідл-офіс проводить незалежне визначення адекватності оцінки кредитного ризику зробленої фронт-офісом, спеціалісти якого, розглядають проект, можуть проявити суб'єктивізм під впливом безпосереднього спілкування з клієнтом. Таке вдосконалення системи внутрішнього контролю за здійсненням кредитних операцій дасть змогу знизити рівень проблемної заборгованості за позичками.

При розробці даної схеми організаційної структури кредитного процесу враховано також іншу суттєву причину виникнення проблемної заборгованості, а саме: невиконання фахівцями ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» в ході супроводження кредитного проекту всіх необхідних заходів. Аби запобігти цьому обов'язки щодо супроводження проектів та контролю за виконанням позичальниками умов договорів пропонується викласти на окремий структурний підрозділ ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» — мідл-офіс. Регулярний та незалежний моніторинг ризиків на етапі супроводження кредитного проекту підвищить ефективність контролю за ними.

Як бачимо, розмаїтість та складність заставних відносин визначають велику кількість форм прояву цього інструменту забезпечення банківських кредитів. Разом з тим слід пам'ятати, що існують безліч узаконених засобів ухилень від сплати позичок, починаючи від дроблення підприємств-боржників із перенесенням боргів на неплатоспроможне підприємство, до надання в заставу майна, яке вже перебуває в заставі іншого банку чи юридичної особи. Це підтверджує актуальність зосередження уваги фахівців на подальшому аналізі законодавства про заставу як ефективного засобу забезпечення захисту економічних інтересів комерційного банку.

Висновки

Одержані результати свідчать про досягнення мети і виконання поставлених завдань дослідження й надають можливість сформулювати наступні висновки.

1. Розкрита економічна суть грошових потоків стосовно комерційного банку, вана полягає в тому, що фінансові ресурси, які надходять в банк у вигляді вхідного грошового потоку з макросередовища і мають визначені групові ознаки, в процесі функціонування банку проходять повний життєвий цикл, трансформуються з категорії в категорію, з групи в групу, змінюють напрямок руху і виходять з банку у макросередовище в іншій формі. Тому грошові потоки є відображенням зовнішніх фінансових ресурсів через призму операцій комерційного банку.

2. Досліджено, що кожна країна має свою специфіку, щодо нагляду за ліквідністю та контролем грошових потоків банків. Головним ключем підходу, кожної розглянутої країни, до управління є встановлені закони та прописані певні нормативи та вимоги до їх функціонування. Кожна країна має свої певні методи оцінки та речаги впливу на діяльність банку, але за основу, було взято головні принципи, які були прописані Базельським комітетом.

3. Розглянуто кредитні операції банків як основний вид їх діяльності на фінансовому ринку. Доведено, що в силу значного рівня ризику, яким наділене банківське кредитування, він й досі залишається основним деструктивним елементом, що найбільш негативно впливає на ефективність банківської діяльності. Обґрунтовано необхідність в ґрунтовному та комплексному дослідженні сутності кредитного ризику та методів управління ним, що дозволить виробити практичні рекомендації щодо зниження його до прийнятного рівня, а відтак і відновити прибуткове функціонування банків та

забезпечити ефективність їх діяльності.

4. Встановлено, що в своїй діяльності Банк керується Законами України «Про банки і банківську діяльність», «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», іншим чинним законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України і Статутом. Банк на комерційних засадах здійснює комплексне банківське обслуговування підприємств, організацій, об'єднань усіх галузей економіки і форм власності та громадян, забезпечуючи пріоритетне обслуговування учасників Банку.

5. Проаналізувавши показники діяльності банку, підтверджено, що обіговість активів є основним показником ділової активності банку. Чим швидше обертаються активи, тим більше прибутку отримує банк, а, відповідно, й ефективніше він працює. В ПАТ «Креді Агріколь Банк» обіговість активів в 2017 році становить 4%, в 2016 році цей показник становив 2%. Оскільки оплата праці є найголовнішою складовою непроцентних видатків банку, то продуктивність праці співробітників, яку вимірюють з урахуванням чисельності штату та витрат на його утримання, може свідчити про ефективність роботи самої установи. Однак продуктивність роботи потрібно оцінювати, зважаючи на той факт, що у поточному періоді економія на зарплаті (шляхом її значного зниження або скорочення чисельності працівників) може призвести до погіршення якості й послаблення мотивації до роботи, а з часом до зниження ефективності діяльності банку.

6. Дослідження організації обліку банківського кредитування в ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНКУ» підвело, що правильна організація банком процесу обліку кредитних операцій забезпечить ефективну й гнучку систему управління кредитними операціями. Зростає довіра кредиторів і вкладників до банків у результаті підвищення стабільності, стійкості та конкурентоспроможності на світовому ринку банківської системи України, спроможної максимально і якісно задовольнити потреби населення й економіки в кредитах та інших банківських послугах.

7. Запропонована цілісна система з проведення внутрішнього аудиту кредитних операцій. При здійсненні аудиту кредитних операцій застосовується послідовний підхід. Новизна рішення даного завдання з наукової точки зору полягає в тому, що закріплення і узаконення етапів і схем проведення аудиту кредитних операцій дозволить зовнішнім контролюючим органам, а також власникам / топ-менеджменту будь-якого банку застосувати стандартизовані методи оцінки ефективності створеної в банку системи внутрішнього контролю, а також безпомилково визначити «вузькі місця» даної системи. Крім того, запропонована однакова система поетапного аудиту кредитних операцій банку дозволить більш коректно і оперативно надавати відповіді на запити різних зовнішніх контролюючих органів.

8. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення обліку, аналізу та аудиту процесів банківського кредитування Система бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю має автоматично або напівавтоматично відстежувати стан кредитної заборгованості та надавати дані для складання фінансової звітності. Під час організації обліку кредитних операцій установи банків

повинні здійснювати оцінку фінансового стану позичальника. Підтверджено, що враховувати необхідно такі основні показники його діяльності, як платоспроможність, фінансова стійкість, обсяг реалізації, собівартість продукції, обороти на рахунках, склад і динаміка заборгованостей, прибутки, збитки та рентабельність, а також ринкова позиція позичальника й ефективність управління.

9. Обґрунтована необхідність вдосконалення методів реструктуризації кредитної заборгованості, які були чи не єдиним ефективним інструментом управління проблемними кредитами в кризовий період. Проте реструктуризація негативно впливає на якість кредитного портфеля, спричиняючи втрату його ліквідності, потребує значних витрат, переорієнтовує діяльність банку на оцінку поточних кредитів та на роботу із забезпеченням, змінюючи акценти в кредитному процесі, тому її слід застосовувати лише за наявності об'єктивних та беззаперечних доказів того, що позичальник не в змозі забезпечувати виконання умов кредитного договору. Відтак, необхідне вдосконалення схем погашення кредитів, зокрема можливий варіант використання дебіторської заборгованості позичальника або ж переведення боргу на юридичну особу, підконтрольну банку із одержанням частини майна позичальника, кошти за експлуатацію якого спрямовуватимуться на погашення кредиту.

10. Рекомендовано ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» розробити такі процедури виконання операцій, за якими:

- відповідальність за облік і зберігання активів, санкціонування операцій та прийняття зобов'язань, укладення угод, а також загальний контроль за операціями й зобов'язаннями банку несли б різні особи;
- обов'язки розподілялися б таким чином, щоб ніхто не міг незаконно привласнювати активи, давати недостовірні дані про зобов'язання, неправильно реєструвати операції;
- зобов'язання приймалися б згідно з намірами і повноваженнями керівництва;
- дотримувалися б правила санкціонування, в яких зазначено межі загальних і спеціальних санкцій, прізвище уповноваженої особи, відповідальної за виконання певних повноважень, та визначено обставини, за яких тим чи іншим посадовим особам надаються спеціальні (більші, ніж зазвичай) повноваження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У наукових фахових виданнях:

1. Гергель М.М. Фактори впливу на формування ресурсної бази комерційних банків України / М.М. Гергель // Молодіжний науковий журнал. – [науковий журнал]. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – Випуск 19(63). – С.16 – 20.

АНОТАЦІЯ

Гергель М.М. Облік, аналізі та аудит процесів банківського кредитування. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття на здобуття Другого (магістерського) рівня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Кафедра обліку і аудиту. – Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення Облік, аналізі та аудит процесів банківського кредитування.

Банки своєю діяльністю активно обслуговують і впливають на всі економічні та соціальні процеси, глибоко проникають практично у всі сфери економіки. Головною проблемою сьогодення є невизначеність зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому працюють банки України, впровадження нових методів конкурентної боротьби вимагають від них адекватних підходів до управління банківською установою, особливо – в частині менеджменту. Якість організації грошових потоків визначає ступінь фінансової рівноваги банку в процесі його діяльності, здійснення операційного процесу, пропозиції власного капіталу та позикових коштів.

Основна суть банківської діяльності полягає в управлінні грошовими потоками та їх перерозподілі між суб'єктами ринку. Аналіз грошових потоків виступає одним з найважливіших етапів управління грошовими потоками банку, результатом якого є визначення основних напрямків та методів забезпечення рівноваги грошових ресурсів, виявлення резервів підвищення ефективності діяльності банку.

Правильна організація банком процесу обліку кредитних операцій забезпечить ефективну й гнучку систему управління кредитними операціями. Зростає довіра кредиторів і вкладників до банків у результаті підвищення стабільності, стійкості та конкурентоспроможності на світовому ринку банківської системи України, спроможної максимально і якісно задовольнити потреби населення й економіки в кредитах та інших банківських послугах.

Ключові слова: облік, забезпечення, аналітика, банк, кредит, кредитні операції, процес, звітність, аудит, аналіз, управлінські рішення, управління, грошові потоки.

ABSTRACT

Herhel MM Accounting, analysis and audit of bank lending processes. - Manuscript.

Master's work on obtaining a Second (Master's) level of higher education "Master" in specialty 071 "Accounting and taxation". - Petro Mohyla Black Sea National University. Department of Accounting and Audit. - Mykolayiv, 2019.

The master's work is devoted to the scientific substantiation of theoretical positions and the development of practical recommendations for the improvement of

accounting, analysis and audit of bank lending processes.

Banks actively serve and influence all economic and social processes, which penetrate deeply into almost all spheres of the economy. The main problem of the present is the uncertainty of the external and internal environment in which the banks of Ukraine work, the introduction of new methods of competition requires them to have adequate approaches to managing the banking institution, especially as regards management. The quality of the organization of cash flows determines the degree of financial equilibrium of the bank in the process of its activities, the implementation of the operational process, the offer of equity capital and borrowed funds.

The main essence of banking activity is the management of cash flows and their redistribution among market players. Cash flow analysis is one of the most important stages in managing the cash flows of the bank, which results in determining the main directions and methods for ensuring the balance of monetary resources, identifying reserves for improving the efficiency of the bank.

Correct organization of the bank accounting process of credit operations will provide an efficient and flexible system for managing credit operations. The credibility of lenders and depositors to banks will increase as a result of increasing stability, stability and competitiveness in the world market of the banking system of Ukraine, able to maximally and qualitatively meet the needs of the population and the economy in loans and other banking services.

Key words: accounting, provision, analytics, bank, credit, credit operations, process, reporting, audit, analysis, management decisions, management, cash flows.